

Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet

[Hyypä Harri](#), [Kiviniemi Liisa](#), [Kukkola Jani](#), [Latomaa Timo](#), [Sandelin Pirkko](#)

30.3.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet

Tekijä: Hyypä Harri; Kiviniemi Liisa; Kukkola Jani; Latomaa Timo; Sandelin Pirkko

Aihe, asiasanat: elämyksellisyys, elämys, fenomenologia, holistisuus, kokeminen, kokeminen, kokemuksellisuus, kokemukset, kokemustieto, taide, tiede, tutkimus

Aihe, luokitus:

Tiivistelmä: Artikkelissa tarkastellaan kokemuksellisuutta ja sen ulottuvuuksia, kokemuksen tutkimista ja siihen liittyviä erilaisia lähestymistapoja.

Oulun ammattikorkeakoulun ja Oulun yliopiston välillä on tehty monivuotista yhteistyötä kokemuksen tutkimuksen saralla, jossa kokemuksellisuuden haastavat kysymykset on otettu sekä tieteellisen, taiteellisen että yhteiskunnallisen tarkastelun kohteeksi.

Yhteistyöstä on kehkeytynyt useita toteutettuja seminaareja ja tieteellisiä konferensseja. Oulun ammattikorkeakoulun ja Oulun yliopiston yhteistyö on tiivistynyt viime vuosina Kokemuksen tutkimuksen Instituutiksi, joka järjestää Oulun ammattikorkeakoulussa 16–17.4.2015 Kuudennen Kokemuksen tutkimuksen seminaarin.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-03-30

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201503252008>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Hyypä, H., Kiviniemi, L., Kukkola, J., Latomaa, T. & Sandelin, P. 2015. Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 9. Hakupäivä 30.3.2015. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201503252008> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201503252008>).

Kokemus on ihmiselämän keskeinen osa. Kokemuksen kuvaaminen, erittely ja tutkiminen on osa jokaisen ihmisen arkea. Kokemus on läsnä kaiken aikaa. Muistelemme menneitä, koemme rikkaita elämyksiä tässä ja nyt sekä pohdimme tulevaa. Tällaiseen eivät ainakaan eloton luonto, eivätkä välttämättä muutkaan eliölajit aivan täysin pysty. Kokemus on oikeastaan ihmiselämän, taiteen ja myös tieteen viimeisiä suuria mysteerejä. Kuinka inhimillinen kokemus voi olla mahdollista?

Kokemus ei ole pelkästään filosofinen tai tieteellinen kysymys, vaan myös arkipäiväinen. Ihminen on syvästi tunteva, kokeva ja ajatteleva olento. Ajattelun avulla ihminen pyrkii jäsentämään ja ymmärtämään kokemustaan ja antamaan sille merkityksiä. Kokemus ympäröi ja värittää elämäämme niin ulkoa kuin sisältäkin. Koemme asiat jonakin: toisen ihmisen meille rakkaana, palkkatyön tyydyttävänä ja polvinivelen kipeänä. Kokemus on keskeinen osa ihmisen arkea ja sen jakaminen on tärkeä osa sosiaalista vuorovaikutusta. Ihminen on toistaiseksi ainoa eliölaji, joka todistettavasti kykenee kielellistämään kokemuksiaan ja siten välittämään niitä toisille.

Meillä on monenlaisia arkikokemuksia, joilla on myös arvoa tekemisen, osaamisen ja asiantuntijuuden kannalta. Vaikka kokemus on aivan "silmiemme edessä", emme aina huomaa sitä ja sen mahdollisuuksia. Kaikki mitä osaamme tai missä olemme erityisen taitavia ei ole välttämättä koulun penkiltä opittua, saati sanoiksi puettavissa. Meillä voi olla niin sanottua "hiljaista" kokemustietoa, jonka tutkiminen ja tunnistaminen on työelämän kannalta tärkeää.

Kokemus ei ole välttämättä vain yksilöllistä

On helppo ajatella, että kipukokemus on juuri minun kipukokemuksekseni. Toisen kokemuksen tavoittaminen on siten aivan erityinen haaste. Samalla voimme kuitenkin puhua esimerkiksi työyhteisön jaetuista kokemuksista, kuten "yhteisestä tahtotilasta" tai työyhteisön ilmapiiristä. Yhteisöllisen kokemuksen olemassaolosta ja luonteesta kuitenkin kiistellään. Kokemuksella on joka tapauksessa hyvin monia ulottuvuuksia.

Myös sosiaalinen median tuleminen osaksi ihmisen arkipäivää on muokannut kokemuksellisuutta. Jaamme entistä enemmän yksityisiä ajatuksiamme ja suorastaan "ulkoistamme" niitä. Meille on jopa muodostunut oma erityinen julkinen kuva, jossa meidät koetaan juuri

tietyntylaisiksi, sellaisiksi kuin haluamme meidät koettavan. Tieto- ja viestintäteknikka on myös muulla tavoin erityisen voimakkaasti kokemuksellistunut. Erilaisten sovellusten, käyttöliittymien tai laitteiden asiakaskokemusten selvittämisestä on tullut tärkeä osa kehitystyötä ja kokemuksesta siten tärkeä osa bisnestä.

KUVA 1. Kokemuksen ilmiön monipuolisuuden ja samalla monimutkaisuuden vuoksi tiedeyhteisö on entistä enemmän kiinnostunut kokemuksen tutkimuksesta. Sen tutkimusmallit ja menetelmät ovat kehittyneet ja kokemuksen eri ulottuvuuksien erittely on herättänyt runsaasti mielenkiintoa. Kuvassa vasemmalta **Harri Hyypä**, **Jani Kukkola**, **Liisa Kiviniemi** ja **Pirkko Sandelin** (kuvaaja: Aino-Liisa Jussila)

Tutkimuskohteena kokemus avautuu moneen suuntaan

Kokemus on oppimisen ja uudistumisen ehtymätön lähde. Puhumme kokemustiedosta, jonka pukeminen sanoiksi tai selkeiksi ohjeiksi on hyvin vaikeaa. Kokemus on inhimillisen toiminnan, kehittymisen ja sivistyksen perusta. Kokemus voi myös haavoittaa ihmisiä ja yhteisöjä. Kokemukset voivat sekoittuvat toisiksi, tai värittyä tavalla joka ei enää muistuta alkuperäistä kokemusta. Tämä tekee ymmärrettäväksi sen, miksi kokemus myös usein tulee helposti sivuutetuksi. Silti kokemus on jotain ainutlaatuista, kestäväää ja tärkeää. Se on lähtökohtaisesti ja peruuttamattomasti inhimillistä, ja sen selventäminen ja tutkiminen voi olla yhteiskunnallisesti ja työelämän kannalta hyödyllistä. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#) [\[2\] \(#cite-text-0-1\)](#)

Kokemus on niin sanottu monitieteinen tutkimuskohde. Sitä voidaan lähestyä monesta suunnasta ja sitä voidaan tutkia useista eri näkökulmista. Perinteisiä lähestymistapoja ovat olleet taide, kirjallisuus, filosofia, psykologia ja teologia. Niiden rinnalle ovat tulleet muun muassa psykoanalyysi, hoitotiede, yhteiskuntatutkimus ja taloustiede. Elämysten varaan on rakentunut joukko uusia ammatteja ja kokonaan uusi teollinen työala. [\[3\] \(#cite-text-0-2\)](#) [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#) [\[2\] \(#cite-text-0-1\)](#) [\[4\] \(#cite-text-0-5\)](#) [\[5\] \(#cite-text-0-6\)](#) [\[6\] \(#cite-text-0-7\)](#) [\[7\] \(#cite-text-0-8\)](#)

Kokemuksen tutkimuksen verkosto ja Instituutti

Kokemuksen tutkimus on alkanut entistä enemmän kiinnostaa eri alojen tutkijoita. Tutkimusala yhdistämään on rakentunut avoin kokemuksen tutkimuksen verkosto, joka on järjestänyt kokemuksen tutkimuksen seminaareja ja konferensseja jo monen vuoden ajan. Ouluun vuonna 2013 perustettu Kokemuksen tutkimuksen Instituutti toimii paikallisena kokemuksen tutkimusta koordinoivana tahona, jonka tehtävänä on edistää kokemuksen tutkimusta ja kokemuksen asemaa tieteessä, taiteessa, työelämässä, arjessa yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Instituutin ovat perustaneet Oulun yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun kokemuksen tutkijat. Sen puheenjohtajana toimii **Timo Latomaa**, jolla on vuosikymmenten kokemus kokemuksen psykologisesta tutkimuksesta ja sen teoreettisesta ja menetelmällisestä kehittämisestä.

Kokemuksen tutkimuksella on oma erityinen pohjoissuomalainen ulottuvuutensa. Oulun lisäksi myös muut pohjoiset toimijat ovat mukana. Lapin yliopisto järjesti edellisen Kokemuksen tutkimuksen konferenssin ”**Lauri Rauhalan 100 vuotta**” yhdessä kokemuksen tutkimuksen verkoston ja Kokemuksen Tutkimuksen Instituutin kanssa syksyllä 2014 Rovaniemellä. Konferenssin ensimmäinen päivä omistettiin sata vuotta täyttävän kokemuksen tutkimuksen pioneerin Lauri Rauhalan elämäntyölle. Juhlaseminaarissa hänen työnsä merkitystä arvioitiin filosofian, empiirisen tutkimuksen ja käytännön kautta. Konferenssin toisena päivänä kokemuksen tutkimusta lähestyttiin työryhmissä erilaisten tutkimustapojen, metodien ja tieteenalojen sisältöjen kannalta.

Kokemuksen Tutkimuksen Instituutti (KTI) järjestää yhdessä Kokemuksen tutkimuksen verkoston, Organisaatio Dynamiikan Instituutti ODIn, Oulun yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa kuudennen kokemuksen tutkimuksen seminaarin "Kokemuksen ulottuvuudet" Oulussa 16. - 17.4.2015.

Seminaarissa tarkastellaan kokemusta moniulotteisesti eri tieteiden ja taiteiden keinoin. Miten kokemus ilmenee? Miten sitä voidaan tutkia? Mitä merkitystä kokemuksella on? Seminaarin toimintamuotoja ovat erilaiset toiminnalliset työpajat sekä asiantuntijaluennot, jotka valottavat kokemuksen haastetta. Seminaarissa myös arkikokemukselle on tilaa. Kokemusta tarkastellaan ja siitä keskustellaan seminaarissa eri lähtökohdista ja monipuolisesti.

Seminaari on maksuton. [Tutustu seminaarikutsuun, seminaariohjelmaan sekä työpajakuvauksiin](https://kokemus.wordpress.com/6-kokemuksen-tutkimus-seminaari/) (<https://kokemus.wordpress.com/6-kokemuksen-tutkimus-seminaari/>).

Kokemuksen tutkijat ovat vapaasti organisoituneet kokemuksen tutkimuksen valtakunnalliseksi verkostoksi, joka toteuttaa erilaisia seminaareja konferensseja ympäri maata. [Seuraava seminaari](https://kokemus.wordpress.com/24-25-9-2015-turku/) (<https://kokemus.wordpress.com/24-25-9-2015-turku/>) pidetään syksyllä 2015 Turussa.

Lähteet

- [^][ab](#) Koivisto, K., Kukkola, J., Latomaa, T. & Sandelin, P. 2014. (toim.) Kokemuksen tutkimus IV. Annan kokemukselle mahdollisuuden. LUP Lapin Yliopistokustannus.
- [^][ab](#) Kiviniemi, L., Koivisto, K., Latomaa, T., Merilehto, M., Sandelin, S. & Suorsa, T. 2012. (toim.) Kokemuksen tutkimus III. Teoria, käytäntö, tutkija. LUP Lapin yliopistokustannus.
- [^]Hyypä, H. 2009. Kytkeytymisen ihme - Uni ja muuttuva yhteisöajattelu. Teoksessa J-P. Heikkilä, H. Hyypä & R. Puutio (toim.) Yhteisön lumo. Systeemisiä kytkeytymisiä. Oulu. Metanoia Instituutti.
- [^]Latomaa, T. & Suorsa, T. 2011. (toim.) Kokemuksen tutkimus II. Ymmärtävän psykologian syntyhistoriaa ja kehityslinjoja. Lapin yliopistokustannus, 2011.
- [^]Perttula, J. & Latomaa, T. 2008. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Lapin yliopistokustannus.
- [^]Rauhala, L. 2009. Henkinen ihminen. Helsinki: Gaudeamus. Tatro, T. & Hyypä, H. 2012. "Vailla muistia, vailla pyrkimyksiä..." Todellisuuksien kohtaaminen W.R. Bionista keskiajan mystiikkaan. Harri Hyypä Consulting Oy.
- [^]Tatro, T. & Hyypä, H. 2012. "Vailla muistia, vailla pyrkimyksiä..." Todellisuuksien kohtaaminen W.R. Bionista keskiajan mystiikkaan. Harri Hyypä Consulting Oy.